

Kwaliteit van onderwijs is iets wat iedereen belangrijk vindt en waar alle docenten mee bezig zijn, zowel bewust als onbewust. Maar wat is nu kwaliteit? Wat is 'goede onderwijskwaliteit'? In dit artikel enkele praktijkvoorbeelden en vijf visies die mogelijk kunnen helpen bij het gesprek over wat is voor ons als docententeam/als opleiding kwaliteit.

2 praktijkvoorbeelden

Hieronder twee korte casussen die je als docent vast bekend voorkomen.

Casus 1: studenten heel tevreden, maar de docent niet.

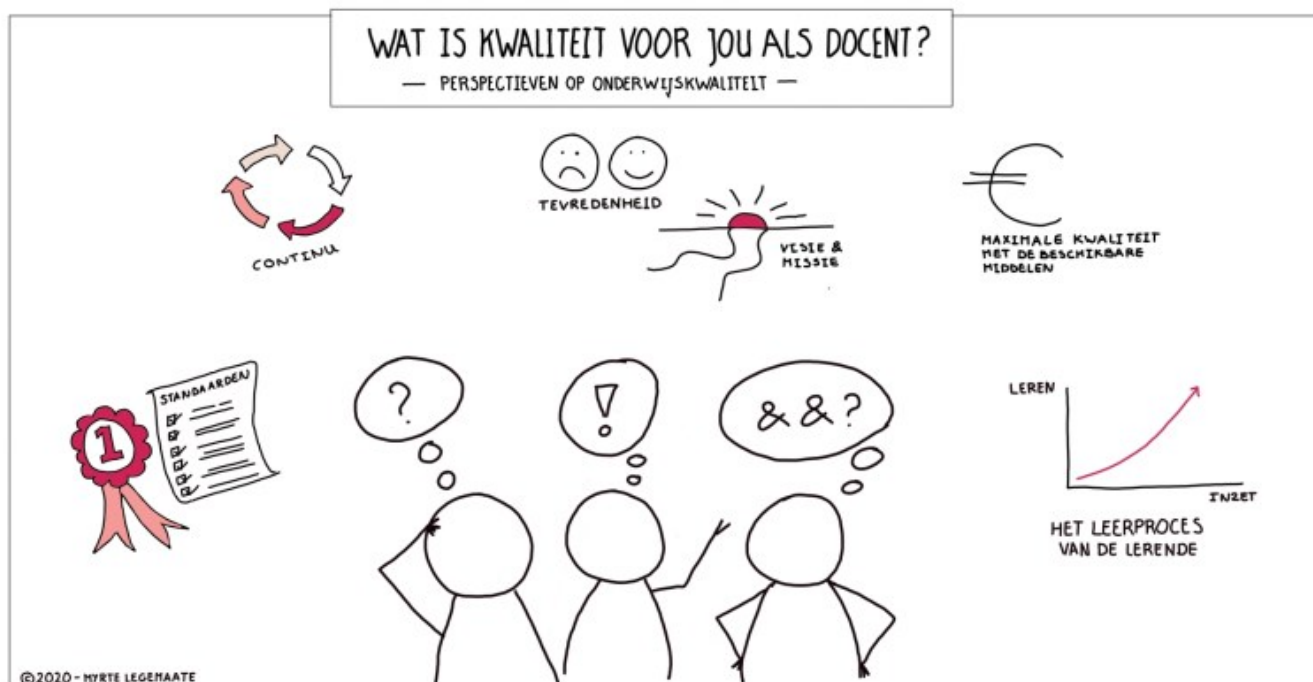
Mijn leerlingen/studenten zijn zeer tevreden over mij als docent blijkt uit de enquête onder hen. Als docent twijfel ik echter over aspecten van mijn deskundigheid. Ik merk dat ik niet altijd zicht heb op de leerresultaten van individuele leerlingen/studenten in mijn klas. Ik zie de leerlingen/studenten vooral als groep, maar merk dat ik weinig differentieer. En dat terwijl we als *onderbouwteam* met elkaar hebben uitgesproken dat we niveaudifferentiatie zeer belangrijk vinden in ons onderwijs.

Casus 2: studenten ontevreden, maar docent wel tevreden.

Afgelopen periode heb ik flink geïnvesteerd in activerende didactiek. Daar waar mijn leerlingen/studenten eerst passief waren in mijn les (ik gaf vooral veel mondelinge uitleg), heb ik ze nu meer in een actieve stand gezet door werkvormen waarbij ze in de les zelf de stof eigen maken. Uit de enquête onder de leerlingen/studenten van mijn klas blijkt dat zij minder tevreden zijn over mij als docent. Waar ik voorheen nog een 4,2 op een 5 puntschaal scoorde, is dat nu een 3,5. De inhoudelijke kwaliteit van de verslagen is echter fors toegenomen

Waar wordt meer/betere kwaliteit geleverd? Welke elementen illustreren voor jou kwalitatief goed onderwijs?

Als docent zouden wij zeggen: in casus 2 wordt betere kwaliteit geleverd, het gaat om de leeropbrengst, de betrokkenheid van de leerlingen/studenten om de stof eigen te maken. Wij merken nog wel eens dat onze omgeving van ons als beleidsmedewerkers verwacht dat wij antwoorden "de tevredenheid van studenten" ofwel de gemeten tevredenheid geeft de beste indicatie van de kwaliteit van het gegeven onderwijs. Tot veler verbazing betogen wij juist het omgekeerde: kwaliteit van onderwijs verwoordt als leeropbrengst bij leerlingen/studenten. Misschien is dat niet zo makkelijk meetbaar als tevredenheid. Het is ook vaak meer discutabel. Maar het raakt wel de kern van de bedoeling van ons onderwijs.

Vijf perspectieven op kwaliteit

Een oud maar nog steeds veel geciteerd artikel van Harvey en Green (1993) beschrijft een vijftal perspectieven op kwaliteit. Deze perspectieven laten zien dat kwaliteit in het onderwijs veel breder is dan tevredenheid alleen.

1. Kwaliteit als excellentie:

Wordt door Harvey & Green (1993) beschreven in twee vormen:

a. *Excellentie*

Je wilt als onderwijsorganisatie de allerbeste zijn (de Harvard onder de universiteiten). Dit is de missie en hiervoor doe je met elkaar alles om dit te realiseren. Kwaliteit beoordelen? Jullie steken met kop en schouders er bovenuit. Daar twijfelt niemand aan.

b. *Perfect voldoen aan de standaarden van de NVAO (HBO/WO) of Inspectiekaders (PO, VO, MBO).*

Het op orde hebben van de criteria voor externe verantwoording vormen het belangrijkste uitgangspunt voor de kwaliteitszorg. Goede kwaliteit houdt in dat de school/opleiding aan alle criteria perfect voldoet. In deze visie wordt "wat is kwaliteit" ingegeven door externen, namelijk beschreven in de kaders en criteria.

2. Kwaliteit als consistentie

Kwaliteit als consistentie houdt in dat je zo organiseert dat je constante kwaliteit realiseert. Hierbij zijn het op orde brengen en houden van processen erg belangrijk. Evenals het voorkomen dat er fouten worden gemaakt. Om dit te realiseren werd het begrip kwaliteitscultuur in de jaren tachtig

geïntroduceerd. Dit hield in dat er *continue aandacht was voor de borging van de kwaliteit én verbetering door iedereen*. Dus niet alleen door de kwaliteitsmedewerkers die aan het einde van het proces checkte of het gewenste resultaat was bereikt. Dit integreren van kwaliteitszorg in het proces zelf is sneller, goedkoper én de docenten hebben zelf de meeste kennis van hun eigen werk.

3. Kwaliteit als geschiktheid voor het doel

Harvey & Green (1993) beschreven twee vormen van kwaliteit onder deze categorie,

- a. Student- of leerlingtevredenheid: de leerlingen/studenten worden bevraagd op hun tevredenheid over de opleiding. In een open vorm (tips en tops) of meer specifiek op concrete vragenlijsten.
- b. Het realiseren van je visie en missie: iedere onderwijsorganisatie heeft een visie en een missie. Kwaliteit kan zodoende ook bekeken worden als de mate waarin de school er in slaagt die visie en missie te realiseren. Bij deze visie op kwaliteit is sprake van een interne drive om te bepalen wat kwaliteit is.
- c. Wij voegen daar nog een categorie aan toe, het opleiden voor het werkveld/de maatschappij. Is het werkveld of de maatschappij tevreden over de leerlingen/studenten die de onderwijsinstelling aflevert. Sluit de opleiding aan bij hun behoeftes?

4. Kwaliteit als waarde voor je geld

De maximale kwaliteit realiseren met het beschikbare geld dat we hebben. Hoe geef je het beste onderwijs met de beschikbare middelen? Investeer je dat in zoveel mogelijk lessen? Of zet je met elkaar in op begeleiding en coaching van leerlingen en studenten?

5. Kwaliteit als transformatie.

Kwaliteit wordt uitgedrukt in het beoogde leerproces dat we bij studenten/leerlingen realiseren. Soms is dat eenvoudig kwantificeerbaar zoals bij een wiskundeproefwerk, soms is dat lastiger kwantificeerbaar omdat het over een leerproces gaat met een ontwikkeling in kennis, vaardigheden en attitudes.

De perspectieven op kwaliteit zoals beschreven door Harvey & Green (1993) laten zien dat tevredenheid slechts een onderdeel is van de perspectieven op kwaliteit van onderwijs. In de praktijk ervaren wij dat het inzicht in de verschillende perspectieven om te kijken naar de kwaliteit van docenten helpt om woorden te geven aan wat gezien wordt als kwalitatief goed onderwijs. Aan ieder perspectief kleven voor- en nadelen. Zeker als je één perspectief een doel op zich maakt. Daarom pleiten wij voor het gesprek hierover in onderwijsorganisaties. Wat zien wij als kwaliteit? Hoe zorgen wij voor kwaliteitsborging en kwaliteitsontwikkeling? Hoe draag ik daar als docent dagelijks aan bij?

Na het lezen van deze perspectieven op kwaliteit aan jou de vraag: Kijk je nu anders naar de twee casussen? En voer jij met collega's het gesprek over wat voor jullie kwaliteit van onderwijs is?

Literatuur

Harvey, L., & Green, D. (1993). Defining quality. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 18(1)